

PROBLEMATICA DEZVOLTĂRII ÎNTREPRINDERILOR DIN SFERA CONSTRUCȚIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Liviu LUCA

Academia de Studii Economice a Moldovei

Pronounced dynamic economic environment and the composition of the modern business system, require companies in the Republic of Moldova to intensify work to meet new challenges and, simultaneously, to change relations in the spirit of competition, and ensuring thus sustainable development. With the formation of market relations, enterprises, having access to so-called cheap bank loans, are forced to independently solve problems related to finance their activities. That is why special attention should be paid to issues related to establishing a structure and optimum size of assets and sources of their training. A situation, in which the construction sector is not only determined by the global economic crisis, but also by a series of structural and institutional problems, has arisen in recent years. Therefore, prevention of crisis in the construction sector had taken long before. The direct involvement of state marketing, including the possible procurement of unfinished construction, must be treated as a measure of extreme necessity.

Dinamica accentuată a mediului economic, iar în componența lui – a sistemului întreprinderilor moderne, impun întreprinderile din Republica Moldova să-și intensifice activitatea pentru a face față unor noi provocări și, concomitent, să-și modifice relațiile dintre ele în spiritul concurenței, asigurându-și, astfel, o dezvoltare durabilă.

Practica economiei de piață demonstrează că supraviețuirea agenților economici, în condițiile concurențiale specifice, depinde, în primul rând, de modul în care fiecare dintre aceștia reușește să-și elaboreze o strategie proprie adecvată, bazată pe cunoașterea profundă și obiectivă a mijloacelor economico-financiare disponibile, precum și a conjuncturii existente pe piața internă și cea internațională.

În condițiile de formare a relațiilor de piață, întreprinderile, neavând acces la așa-zisele credite bancare „ieftine”, sunt nevoite să rezolve de sine stătător problemele ce țin de finanțarea activității lor. Iată de ce o atenție deosebită trebuie acordată chestiunilor ce țin de stabilirea unei structuri și dimensiuni optime a activelor, precum și a surselor de formare a acestora.

Ramura construcțiilor are un rol central în dezvoltarea economică a Republicii Moldova, deținând în 2008 peste jumătate din formarea de capital fix, în timp ce media mondială este de circa 1/3. O serie de studii internaționale au demonstrat, pe baza modelelor de echilibru economic general, interdependența majoră dintre ramura respectivă și restul sectoarelor economice. Aceasta înseamnă că există un grad înalt de complementaritate dintre agenții economici din ramura construcțiilor și cei din restul sectoarelor, inclusiv cel guvernamental. Prin urmare, formarea și dezvoltarea întregii infrastructuri, atât economice, cât și sociale, care sunt cruciale pentru dezvoltarea durabilă a țării, depind în mod direct de ramura construcțiilor. Astfel, calitatea infrastructurii actuale, precum și eficiența investițiilor în capital fix sunt influențate de nivelul de performanță a acestei ramuri, a cărei evoluție depinde de tendințele generale din economie.

Sub influența unor forțe motrice, atât interne, cât și externe, sectorul construcțiilor a cunoscut o perioadă de elan (2000-2007). Pe lângă cererea sporită pentru produsele imobiliare, evoluția respectivă a mai fost determinată de abundența factorilor de producție și, mai puțin, de eficiența utilizării acestora. După aceasta, însă, s-a dovedit că aripile care au permis decolarea sectorului erau din ceară, în 2008 acesta prăbușindu-se sub propria sa greutate. Căderea, care continuă și în prezent, este de o amploare care impune intervenția urgentă a statului în vederea redresării declinului din sector și impulsivării dezvoltării calitative și echilibrate a acestuia.

Situația în care se află sectorul construcțiilor nu este determinată doar de efectele crizei economice mondiale, ci și de o serie de probleme structurale și instituționale apărute pe parcursul ultimilor ani. Astfel, primele simptome recesioniste s-au făcut vădite cu mult timp înainte de primele efecte ale crizei economice mondiale, acestea fiind determinate de șocul ofertei din sector. Ulterior, criza economică a generat un șoc adițional, cel al cererii, care a accentuat și mai mult declinul.

Prin urmare, măsurile de prevenire a crizei în sectorul construcțiilor trebuiau întreprinse cu mult timp înainte. La moment, sectorul are nevoie deja de resuscitare și fortificare. La identificarea măsurilor privind redresarea situației din sector necesită a fi luați în calcul în primul rând factorii care au cauzat primele simptome

ale recesiunii, cei endogeni, în vederea identificării unui nou model de dezvoltare a sectorului construcțiilor: unul bazat pe calitatea instituțiilor și a cadrului regulator.

Totodată, pachetul de măsuri care urmează a fi implementat pe termen scurt în vederea redresării situației din sector ar trebui să coreleze și cu constrângerile bugetare existente la momentul actual.

Implicarea directă a statului pe piață, inclusiv prin eventuale procurări ale unor construcții nefinisate, trebuie tratată drept o măsură de extremă necesitate. La aceasta s-ar putea apela abia în anul 2011, atunci când toate instrumentele pe care statul și agenții economici le au la îndemână vor fi complet epuizate, iar constrângerile bugetare nu vor fi atât de acute. Totodată, o asemenea implicare directă a statului în economie ar putea ameliora situația pe termen scurt, însă nu poate soluționa problemele fundamentale ale sectorului care au declanșat actuala criză. Prin urmare, pachetul de măsuri urmează să țintească în mod special îmbunătățirea cadrului instituțional, o atenție specială fiind acordată dezvoltării unor programe de creditare ipotecară pe termen mai lung și mai accesibile.

Biroul Național de Statistică comunică datele preliminare vizând activitatea sectorului de construcții pe parcursul anilor.

Contul de producție descrie operațiile ce constituie procesul de producție propriu-zis. Acest cont este stabilit pe tipuri de activități economice și sectoare instituționale. El reflectă în resurse producția de bunuri și servicii și în utilizări – consumul intermediar. Soldul acestuia e valoarea adăugată brută.

Tabelul 1

Contul de producție pe tipuri de activități economice (prețuri curente), mii lei

	Anii	Producția brută în prețuri de bază
În total	2005	82 670 695
	2006	97 395 260
	2007	119 509 905
Construcții	2005	6 778 816
	2006	9 712 640
	2007	14 208 233

Sursa: Biroul Național de Statistică

Din acest tabel observăm evoluția valorii adăugate brute în Republica Moldova începând din anul 2005 până în anul 2007. În ceea ce privește cota sectorului de construcție, acesta evoluează din an în an ocupând o cotă semnificativă din totalul VAB-ului; astfel, cota-parte în anul 2005 a constituit 8,20%, în 2006 – 9,97%, în 2007 – 11,89%. Așadar, observăm o tendință de creștere pe parcursul anilor a cotei din domeniul construcțiilor în totalul valorii adăugate brute pe republică. Aceste date reflectă importanța sectorului de construcții în economia statului.

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale se prezintă în tabelele de mai jos pe diferite clasificări.

Tabelul 2

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale în construcție

Indicatori	2008		
	Realizări, mln. lei	în % față de:	
		2007	total
Investiții în capital fix – în total	17710,3	100,4	100,0
Lucrări de construcții-montaj	10148,0	100,4	57,3
Din total – investiții pentru construcția locuințelor	3382,7	105,0	19,1

Sursa: Biroul Național de Statistică

În anul 2008, întreprinderile și organizațiile au realizat din contul tuturor surselor de finanțare investiții în capital fix în valoare de circa 17710 mil. lei, înregistrând o creștere de 0,4 % (în prețuri comparabile) față de anul 2007.

Tabelul 3

Volumul investițiilor în capital fix pe forme de proprietate în sectorul de construcții

Indicatori	2008		
	Realizări, mln. lei	în % față de:	
		2007	total
Investiții în capital fix – în total, dintre care pe forme de proprietate:	17710,3	100,4	100,0
publică	4551,5	102,2	25,7
privată	7190,4	97,8	40,6
mixtă (publică și privată)	265,7	75,5	1,5
străină	2337,8	106,4	13,2
a întreprinderilor mixte	3364,9	102,5	19,0

Sursa: Biroul Național de Statistică

În structura investițiilor în capital fix pe forme de proprietate, 25,7% revin agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă (74,3%) revenind agenților economici din sectorul nestatal al economiei naționale, care au realizat circa 70% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj și 82,5% din totalul caselor de locuit date în folosință.

Tabelul 4

Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în sectorul de construcții

Indicatori	2008		
	Realizări, mln. lei	în % față de:	
		2007	total
Investiții în capital fix – în total, dintre care finanțate din contul:	17710,3	100,4	100,0
bugetului de stat	2019,0	109,2	11,4
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	566,7	119,2	3,2
mijloacelor proprii	9085,4	102,4	51,3
mijloacelor investitorilor străini	3258,7	91,6	18,4
altor surse	2780,5	96,2	15,7

Sursa: Biroul Național de Statistică

În perioada de raport sursele principale de finanțare a activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației (51,3%) și investițiile străine (18,4%). Din contul mijloacelor bugetare au fost realizate 14,6% din volumul total al investițiilor în capital fix.

Tabelul 5

Structura specifică a investițiilor în capital fix în sectorul construcții (anul 2008)

Indicatori	Realizări, mln. lei	în % față de:	Informativ: 2007 în % față de total
Investiții în capital fix – în total, dintre care:	17710,3	100,0	100,0
clădiri de locuit	3382,7	19,1	18,3
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	5614,2	31,7	30,6
utilaje și mașini	5260,0	29,7	29,2
mijloace de transport	1275,1	7,2	8,7
altele	2178,3	12,3	13,2

Sursa: Biroul Național de Statistică

În structura specifică a investițiilor în capital fix cota majoritară a fost orientată spre construcția clădirilor și edificiilor, care a constituit 50,8% (dintre care 19,1% – a clădirilor de locuit) din volumul total al investițiilor însușite, sau cu 1,9 puncte procentuale mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent (cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a majorat respectiv cu 0,8 puncte procentuale).

Totodată, cota-parte a investițiilor utilizate la procurarea utilajului, mașinilor și mijloacelor de transport a constituit 36,9% din volumul total al mijloacelor utilizate, fiind în descreștere cu un punct procentual în comparație cu anul precedent.

Unul dintre indicatorii de bază ai „sănătății economice” a întreprinderii reprezintă stabilitatea ei financiară. În același timp, putem recunoaște că majoritatea întreprinderilor financiar viabile ce se referă la sectorul real al economiei și, în special, la cel de construcții, sunt reprezentantele antreprenoriatului mic și mijlociu care s-au regăsit pe piața de producție a Republicii Moldova și care rapid și flexibil își pot schimba politica de asortiment în concordanță cu cererea consumatorilor.

Întreprinderile productive mari sunt lipsite de așa avantaje din cauza marilor măsuri de producție care sunt menite pentru producerea în masă. Și anume astfel de specializare, stângăcia structurii de producție, rezilierea relațiilor comerciale cu diferiți furnizori, scăderea bruscă a contractelor de achiziții publice și învechirea echipamentului productiv au adus la reducerea stabilității financiare a celor mai mari întreprinderi industriale.

În același timp, anume întreprinderile mari reprezintă baza dezvoltării industriale a oricărei țări. Existența întreprinderilor mari și a holdingurilor în cadrul unui stat relevă existența unei concurențe puternice care este mereu însoțită de o recunoaștere a statului pe arena mondială. Anume din acest motiv se poate spune că restabilirea stabilității financiare a întreprinderilor mari are importanță atât pentru întreprinderea însăși, cât și pentru întregul stat.

Republica Moldova încearcă calea reformelor de piață, adoptând Legea insolvenței, nr.32-XV din 14 noiembrie 2001. Această lege a fost elaborată în lipsă de experiență reală și, în primul rând, conform experienței străine. De fapt, din primii ani de reformă economică nu au fost stabilite norme și reguli de influență a statului asupra întreprinderilor în stare de criză. În aceste condiții, la majoritatea întreprinderilor la această etapă startează procesul treptat de lichidare, în cazul când diminuarea producției este însoțită de pierderea forței de muncă, predarea spațiilor comerciale altor agenți economici etc.

Mecanismele stabilității financiare în situații de criză ar trebui puse în aplicare în mod consecvent conform următoarelor etape:

1) lichidarea insolvenței. În orice măsură estimată a crizei sarcina cea mai urgentă în sistemul de măsuri de stabilitate financiară este de a asigura refacerea capacității de a efectua plăți în folosul obligațiilor actuale, în scopul de a preveni apariția procedurilor de faliment;

2) restaurarea stabilității financiare. Cu toate că insolvența poate fi rezolvată într-o perioadă scurtă de timp datorită resurselor extraordinare, cauzele ce generează incapacitatea de plată nu vor fi lichidate dacă nu se va restabili nivelul de siguranță financiară a întreprinderii determinată de sursa capitalului folosit;

3) schimbarea strategiei financiare cu scopul accelerării creșterii economice. Stabilitatea financiară completă se realizează numai atunci când compania prevede o scădere constantă a costurilor de capital și o creștere constantă a valorii sale de piață. Această sarcină necesită accelerarea dezvoltării economice, prin introducerea unor anumite modificări în strategia financiară a întreprinderii care îi va permite să elimine complet amenințarea falimentului într-o perspectivă strategică.

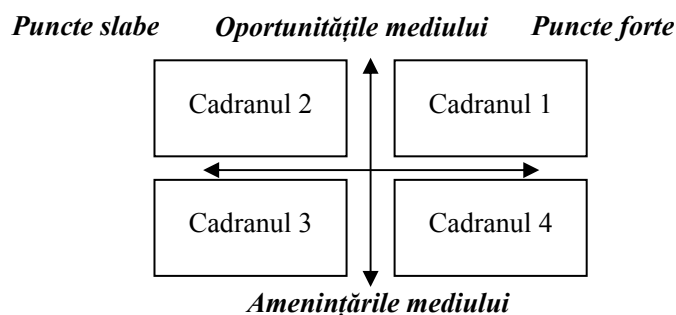

Fig.1 Graficul analizei diagnostic.

Cadrantul 1 reprezintă cea mai favorabilă situație, când pentru unitatea de producere apar mai multe oportunități și ea are puncte forte care o determină să valorifice oportunitățile respective. În această situație se recomandă o *strategie de dezvoltare agresivă*.

Cadrantul 2 reprezintă o întreprindere care are oportunități însemnate, pe care nu le poate valorifica din cauza slăbiciunii interne. În acest caz se va aborda o *strategie de redresare* în vederea eliminării punctelor slabe.

Cadrantul 3 reprezintă situația cea mai puțin favorabilă, în care firma este relativ slabă și trebuie să facă față unor amenințări majore din partea mediului. În acest caz se impune examinarea, prin intermediul analizei diagnostic, a posibilităților de reducere a volumului sau de redirecționare a activității sau vânzărilor pe o anumită piață. În acest caz se recomandă o *strategie defensivă*.

Cadrantul 4 reprezintă situația în care o unitate de producere cu numeroase puncte forte întâlnește un mediu nefavorabil. În această situație, strategia va folosi punctele forte existente pentru a-și crea oportunități în alte domenii de activitate sau pe alte piețe și se recomandă utilizarea unei *strategii de diversificare*.

Strategia care cel mai bine s-ar acomoda pentru întreprinderile de construcție în condițiile actuale pe teritoriul Republicii Moldova, conform clasificării strategiilor pe cadrane, ar fi strategia defensivă, deoarece întreprinderile la etapa actuală nu posedă puncte forte ce le-ar permite efectuarea investițiilor de lungă durată și amenințarea mediului nu va permite desfășurarea cursivă a activității economice a întreprinderii.

Bibliografie:

1. Bărbulescu C. Diagnosticarea întreprinderilor în dificultate economică. Strategii și politici de redresare și dinamizare a activității. - București: Editura Economică, 2002.
2. Cristea H., Ștefănescu N. Gestiunea financiară a întreprinderii. - Timișoara: Mirton, 1996.
3. Păun M., Hartulari C. Analiza, diagnoza și evaluarea sistemelor din economie. - București: Editura ASE, 2004.

Prezentat la 29.03.2010